

The Comparative Adverbial Structures. A Contrastive Study

Les structures adverbiales comparatives. Etude contrastif

Structurile adverbiale comparative. Studiu contrastiv

Silvia Andreia PINTEA

Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava
Facultatea de Litere și Științe ale Comunicării
str. Universității, nr. 13, Suceava
e-mail: pinteasilvia@yahoo.com

Abstract

The present article aims to analyze the comparative adverbial structures of syntactically and semantically. For emphasizing this point I had in mind the correspondence of these structures in the main languages of Romanian origin (Romanian, French, Italian, Spanish) but also in English.

Résumé

Cette étude analyse les structures adverbiales comparatives du point de vue syntactique et sémantique. Pour mettre en relief cet aspect, nous avons marqué la correspondance entre les principales langues d'origine romane (français, roumain, italien, espagnol), mais aussi l'anglais.

Rezumat

Acest studiu analizează structurile adverbiale comparative din punct de vedere sintactic și semantic. Pentru a pune în relief acest aspect, am avut în vedere corespondența acestor structuri în principalele limbi de origine română (română, franceză, italiană, spaniolă), dar și în limba engleză.

Key-words: *adverbial structure, adverb, comparative;*

Mots-clés: *structure adverbiale, adverbe, comparative;*

Cuvinte cheie: *structură adverbială, adverb, comparativ;*

I. Introducere

Structurile adverbiale comparative reprezintă aspecte gramaticale foarte importante, tratate cu mult interes de lingvistica actuală. Numeroși cercetători au studiat problema din punct de vedere formal, lexical, sintactic, semantic și pragmatic. Pentru noi, alegerea temei a fost motivată de expresivitatea acestor structuri și de faptul că numărul itemilor luați în discuție ne-a permis o analiză sintactico-semantică.

Analiza realizată tratează corespondența structurilor de acest tip în limba română și limba franceză, în general, dar, totodată, face referire și la limbile spaniolă, italiană și engleză.

II. Formă și conținut. Privire de ansamblu asupra structurilor adverbiale comparative

Structurile adverbiale comparative (SAC) stau la limita dintre locuțiunile și expresiile adverbiale. Sub raport formal, acestea au o structură bine definită, modelul constitutiv fiind „*Vb ca C*”[1]. Acesta este foarte productiv și oferă numeroase expresii de origine diversă, caracterizate prin expresivitate și originalitate. Numeroase dintre ele corespund unor aluzii biblice ca:

- *a se spăla pe mâini ca Pilat*

- *se laver les mains comme Pilate* = „a-și abandona responsabilitatea”
- *vivre comme Joseph et Marie*
- *a trăi ca Iosif și Maria*
- *a trăi ca în sânul lui Adam*

Altele fac referire la un timp trecut:

- *boire comme un brossier* = „mult”
- *mentir comme un arracheur de dents*
- *to avoid like the peste* = „a fugi ca de ciumă”
- *a trece ca Vodă prin lobodă*

O parte dintre ele fac trimitere la însușirile unor animale (de obicei, vizează defectele sau trăsăturile negative):

- *a suferi ca un câine*
- *hablar como un loro (a vorbi ca un papagal)*
- *to grunt like a bear (a morăi ca ursul)*
- *riprodursi come i conigli (a se înmulși ca iepurii)*
- *a merge ca oile, a merge ca melcul*

Majoritatea sunt expresii familiare, specifice limbajului comun, utilizate cu intenție umoristică, satirică. De asemenea, sunt foarte expresive și sunt folosite uneori vulgar, cu referințe precise, înrădăcinate și perpetuate de-a lungul evoluției unui popor:

- *pleuvoir comme vache qui pisse*
- *se pavaner comme le coq sur le fumier*
- *a dormi ca porcu-n popușoi*
- *a arăta ca o sperietoare de ciori*
- *a se simți ca o curcă plouată*

Aceste suite sunt foarte frecvente atât în limba cotidiană, în mass-media și publicitate, cât și în textul beletristic sau alte tipuri de texte, făcând obiectul creațiilor individuale libere în limbajul oral, spontan. Un număr mare dintre ele sunt reprezentări mentale stereotipe sau idei preconcepute care au rolul fundamental de a eticheta o anumită persoană, surprinzându-i calitățile sau, dimpotrivă, defectele.

Din punct de vedere sintactic, adverbele realizate cu ajutorul acestor structuri modifică verbul prin intermediul comparației introduse de conjuncția subordonatoare *că*: „les comparatives sont celles qui marquent un rapport d’égalité ou d’inégalité d’une action ou d’un fait quelconque avec une autre action ou un autre fait. La comparaison est ouverte dans la mesure où c’est le locuteur qui établit la comparaison, c’est-à-dire qui pose une prédication. Ceci a pour conséquence que la détermination du second élément n’est pas contrainte.” [2] Haspelmath și Buchholz[3], care au studiat construcțiile fixe, observă că majoritatea dintre limbile europene utilizează structuri asemănătoare, formate cu ajutorul lui *că* (pentru engleză *like*), dotate cu sens propriu și care au aproximativ același statut.

Aceste forme „*ca C*” modifică predicatul verbal, adoptând un comportament similar cu cel al unui adverb propriu-zis. Asemănător cu adverbele, ele sunt opționale, însă influențează hotărâtor semnificația verbului regent, aspect deloc de neglijat. Unele adverbe pot modifica un număr important de verbe care aparțin unor arii semantice diferite: „Une séquence est figée du point de vue syntaxique quand elle refuse toutes les possibilités combinatoires ou transformationnelles qui caractérisent habituellement une suite de ce type. Elle est figée sémantiquement quand le sens est opaque ou non-compositionnel, c’est-à-dire quand il ne peut pas être déduit du sens des éléments composants. Le figement peut être partiel si la contrainte qui pèse sur une séquence donnée n’est pas absolue, s’il existe des degrés de liberté.” [4] Un exemplu concludent este expresia *ca un câine*:

- *Jean est mort comme un chien* („a muri abandonat”)
- *Ion a murit ca un câine*

- *Gianni muore come un cane*
- *Juan murió como un perro*
- *John died like a dog*

- *Jean traite Anne comme un chien*
- *Ion o tratează pe Ana ca pe un câine*
- *Gianni tratta Ana come un cane*
- *Juan trata a Ana como un perro*

- *Jean tue Anne comme un chien*
- *Ion muncește ca un câine*
- *Gianni dorme come un cane*

Aceste construcții în „ca C” nu au mobilitate, nu pot, în consecință, să se situeze în poziție inițială. Observăm, de asemenea, câteva constrângeri în ceea ce privește genul și numărul. Astfel, la nivel lexical, pluralul verbului implică automat un subiect la plural:

- *Soldatii mureau ca muștele*
- *Les soldats mouraient comme des mouches*
- *Los soldados morían como moscas*
- *The soldiers died like flies*

Din punct de vedere semantic, adverbele care nu au o interpretare comparativă exprimă, adesea, intensitatea maximă (*to drink like a fish* = „mult”). În studiul cercetătoarei Elsa Lüder, care vizează principalele metode și procedee de realizare a gradației lingvistice, putem identifica facil aceste construcții care se formează după structura amintită, autoarea susținând că „folosirea unui verb poate fi specifică pentru gradare în măsura în care comparația substituie superlativul unui adverb” [5]. Exemplele pe care le aduce în discuție sunt următoarele: *a vorbi ca apa*, *a se duce ca din pușcă*, *a bate ca în popușoi*, *a se grăbi ca mireasa la pat*. Aceste expresii surprind caracterul original și pitoresc al limbii vorbite, de obicei, populare; pentru unele dintre ele nu am putut identifica o corespondență de ordin sintactic, semantic și lexical în celelalte limbi vizate.

În unele cazuri, avem de-a face cu false comparații ale căror semnificații de intensitate maximă se asociază cu proprietățile considerate prototip sau stereotip al unităților luate în discuție:

- *Ion muncește ca un sclav*
- *Jean travaille comme un nègre*
- *Gianni lavora come un negro*
- *Juan trabaja como un negro*
- *John woks like a nigger*[6]

- *Noul CD al Madonei se vinde ca pâinea caldă*
- *Le nouveau CD de Madonna se vend comme des petits pains*
- *Il nuovo CD de Madonna si vende como il pane*
- *El nuevo CD de Madonna se vende como pan caliente*
- *The new CD of Madonna, it's selling like hot cakes*

- *Ion aleargă ca un iepure*
- *Jean court comme un lièvre*
- *Gianni corre come una lepre*
- *Juan corre como una liebre*
- *John runs like a hare*

De asemenea, ele pot atenua semnificația verbului, în așa fel încât să exprime un aspect laudativ sau peiorativ (acest aspect se regăsește și în lucrarea Georgetei Ciompec, atunci când discută despre modalitățile de realizare a superlativul absolut [7]):

- *Ion înoată ca peștele*
- *Jean nage comme un poisson*
- *Gianni nuota come un pesce*
- *Juan nada como un pez*
- *John swims like a fish*

- *Ana cântă ca o privighetoare*
- *Anne chante comme un rossignol*
- *Ana canta come un usignolo*
- *Ana canta como un ruiseñor*
- *Anne sings like a nighthingale*

- *Ion mănâncă ca un porc*
- *Jean mange comme un porc*
- *Gianni mangia come un porco*
- *Juan come como un puerco*
- *John eats like a pig*

III. Echivalența lexicală

Pe lângă câteva caracteristici sintactico-semantice comune formelor „ca C” în limbile date ca exemplu, ne-am propus, în continuare, să comparăm câteva expresii echivalente lexical în diferite limbi, pentru a pune în evidență asemănările și deosebirile.

Am observat că adverbul *like a leaf* (*ca o frunză*) are un echivalent total (semantic, lexical și sintactic) în majoritatea limbilor, chiar dacă în limba spaniolă și în limba română cunosc alte variante:

- *Ion tremură ca varga*
- *Jean tremble comme une feuille*
- *Gianni trema come una foglia*
- *Juan tiembla como (una hoja + la hoja en el árbol)*
- *John shakes like a leaf*

Adverbul *like cat and dog* prezintă, de asemenea, echivalență totală în toate limbile. Remarcăm, totuși, că ordinea elementelor constituente diferă. În altă ordine de idei, observăm că verbul care modifică adverbul denotă mai multă violență în engleză, (*fight= a lupta*) decât în celelalte limbi:

- *Ion și Ana se au ca câinele și pisica*
- *Jean et Anne s'entendent comme chien et chat*
- *Gianni e Ana sono come cane e gatto*
- *Juan y Anna se llevan como el perro y el gato*
- *John and Anne fight like cat and dog*

Aceste suite de mai jos sunt echivalente din punct de vedere lexical, dar diferă în plan sintactic. Adverbul *like the wind* are un echivalent sintactic și lexical total în română, în franceză, italiană și în spaniolă:

- *Ion fuge ca vântul*
- *Jean va comme le vent*
- *Gianni va come il vento*
- *Juan es rapido como el viento*

Adverbul *like a shot (ca săgeata)* nu are echivalent lexical în celelalte limbi. Italiana folosește *balle*, specificând tipul glonțului - un glonț de fuzil-, însă această expresie este puțin utilizată actual, preferându-se varianta *proiettile*.

- *Gianni va come una balla di schioppo*
- *Ion merge ca un glonț / ca săgeata*[8]

Gradul de intensitate maximă pentru verbul *a fuma* se traduce prin suite similare în toate limbile:

- *Jean fume comme une cheminée*
- *Ion fumează ca o locomotivă*
- *Gianni fuma come una ciminiera*
- *Juan fuma como una chimenea*
- *John smokes like a chimney*

Echivalența lexicală este totală în majoritatea limbilor (franceză, italiană, spaniolă, engleză) și parțială în română. Limba română nu folosește imaginea *sobei, șemineului*, ci a *locomotivei*.

Exemplele următoare prezintă o echivalență lexicală parțială. Pentru a sugera *un somn adânc*, limbile aplică diverse comparații. Engleza, spaniola și italiana utilizează aceeași imagine „trunchiul”, franceza *la souche*:

- *Ion doarme ca valiza în gară*
- *Jean dort comme une souche*
- *Gianni dorme come un ciocco*
- *Juan duerme como un tronco*
- *John sleeps like a log*

În ceea ce privește româna, ea face uzaj de o expresie absolut originală, deoarece folosește expresia *ca valiza în gară*. În acest caz, vorbim de o echivalență semantică, și nu una lexicală. În italiană, se poate face apel la comparația cu animale: *come un orso, come un tasso, come una marmotta (comme une marmotte)* există și în franceză).

Alte exemple:

- *Ion mănâncă ca un sac fără fund*
- *Jean mange comme quatre*
- *Gianni mangia come un bue („bou”)*
- *Juan come como descosido*
- *John eats like a horse*

Engleza preferă comparațiile în care sunt incluse trăsăturile animalelor *like a horse*, italiana imaginea *come un bue*, alte limbi folosesc imagini diferite, deci fără echivalență lexicală.

O privire atentă asupra adverbilor din clasa SAC, în diverse limbi, ne-a permis să punem în evidență o constantă sintactică și semantică. Limbile împrumută o structură asemănătoare „*Vb ca C*” pentru a reorganiza sensul verbului și pentru a exprima alte valori semantice, chiar dacă, în general, limbile dezvoltă sensuri proprii, originale. În ceea ce privește poziționarea elementelor componente, am întâlnit numeroase expresii echivalente din punct de vedere semantic, sintactic și, frecvent, lexical.

IV. Concluzii

În concluzie, lexicul gramatical al diferitelor limbi analizate demonstrează constant existența structurilor fixe foarte asemănătoare în ceea ce privește statutul sintactic. Astfel, am întâlnit aceleași clase, aceleași proprietăți și același comportament sintactic. Am subliniat prezența trăsăturilor expresive comune care facilitează alegerea echivalentului cel mai apropiat din limba sursă. Totodată, am scos în evidență caracteristicile comune și am subliniat diferențele, elaborând liste de echivalență semantică care nu corespund întotdeauna adverbilor din aceeași clasă.

Referințe

- [1] Notăm prin „*Vb ca C*” structura adverbială compusă dintr-un verb (*Vb*), o comparație (*ca*) și un complement simplu sau multiplu (*C*), de exemplu: *a merge ca vântul și ca gândul*.
- [2] Buvet, P.,A., Gross, G., „Comparaison et expression du haut degré dans le groupe nominal”, *Faits de langues* 5, Paris, PUF, 1995, p.1.
- [3] Haspelmath, M., Buchholz, O., „Equative and similative constructions in the languages of Europe”, *Adverbial Constructions in the languages of Europe*, Berlin, Mouton de Gruyter, 1998, p. 277-334. (varianta online)
- [4] Gross, G., *Les expressions figées en français*, Paris, Ophrys, 1996, p.154.
- [5] Elsa, Lüder, *Procedee de gradație lingvistică* (ediție revăzută și adăugită), Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1996, p.164.
- [6] Pentru limba engleză, putem menționa și alte variante precum: *like a Trojan, like a slave, like a horse, like a black, like a beaver*.
- [7] Georgeta Ciompec, *Morfosintaxa adverbului românesc. Sincronie și diacronie*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985, p. 183-185.
- [8] În franceză și în română, există, de asemenea, varianta *ca săgeata*, deci o echivalență parțială (*Ion merge ca săgeata*.)

Bibliografie

- Buvet, P.,A., Gross, G., „Comparaison et expression du haut degré dans le groupe nominal”, *Faits de langues* 5, Paris, PUF, 1995. (varianta online)
(variante online <http://hal.archives-ouvertes.fr/docs/00/45/05/92/PDF/ARTI3.pdf>)
- Chircu, Adrian, *L'adverbe dans les langues romanes. Études étymologique, lexicale et morphologique (français, roumain, italien, espagnol, portugais, catalan, provençal)*, Cluj-Napoca, Ed. Casa Cărții de Știință, 2008.
- Ciompec, Georgeta, *Morfosintaxa adverbului românesc. Sincronie și diacronie*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985.
- Gross, G., *Les expressions figées en français*, Paris, Ophrys, 1996.
- Haspelmath, M., Buchholz, O., „Equative and similative constructions in the languages of Europe”, *Adverbial Constructions in the languages of Europe*, Berlin, Mouton de Gruyter, 1998.
- Lüder, Elsa, *Procedee de gradație lingvistică* (ediție revăzută și adăugită), Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1996.